Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 16. maja 2024 • Leto 34, št. 20

stran 2

SLIKE FOSILOV SVARIJO, NAJ Z NARAVO RAVNAMO ODGOVORNO

NE SMEJŠ BITI ZAVEC
stran 3

DOMA SMO GA REDLI
stran 8

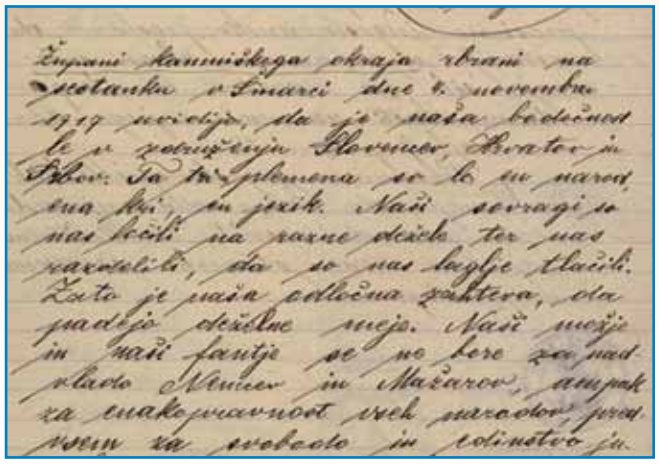

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

SLIKE FOSILOV SVARIJO, NAJ Z NARAVO RAVNAMO ODGOVORNO

Slikarko Tatjano Mijatović smo v Porabju prvič lahko spoznali leta 2012, ko so v monoštrskem Slovenskem domu razstavljali člani Likovnega društva Gornja Radgona. Umetnica iz Radencev nas je takrat obiskala kot predsednica tega združenja, leto za tem pa se je ob dnevu žena predstavila s samostojno razstavo.

Odprtja razstave so se udeležili gostje z obeh strani meje.

7. maja letos je ustvarjalka v Slovenskem kulturnem in informacijskem centru gostovala z najnovejšim ciklom slik Okamenki, v središču katerega so fosili rib, amonitov, školjk, morskih trav in praproti – skratka sledi, ki jih narava pušča v procesu fosilizacije. Vse te umetnine naj bi bile svarilo človeku, naj z naravo ravna odgovorno in tako prepreči izumrtje živalskih in rastlinskih vrst.

Odprtje tokratne razstave se je v Slovenskem domu začelo z violinskim duetom učenke monoštrske glasbene šole Hédi Ila in njene učiteljice Krisztina Bene. Uvodoma je sodelavka Zveze Slovencev na Madžarskem (ZSM) Lilla Bugán izpostavila, da Tatjana Mijatović redno razstavlja v Sloveniji in na tujem, se pa tudi kot aktivistka trudi za ohranitev nedotaknjenega ekosistema reke Mure. Eden njenih pomembnih ciklov je nosil naslov Sprehodi ob Muri, čigar glavni motiv so bila mogočna drevesa kot varuhi reke, v ciklu Ribe pa je te vodne živali predstavila kot univerzalne simbole življenja.

Predsednica ZSM Andrea Kovács je med številnimi gosti pozdravila slovensko generalno konzulko Dubravko Šekoranja in župana mesta Monošter Gáborja Huszárja. Veseli jo, da se razstavni prostor Slovenskega doma znova in znova napolni s kakovostnimi umetninami, kajti ta dvorana omogoča slovenskim umetnikom možnost predstavitve tudi v zamejstvu.

»Želim si, da bi narava še naprej dihala, da bi vse raslo,« je svojo željo pojasnila slikarka Tatjana Mijatović iz Radencev, ki se angažira tudi za ohranitev nedotaknjenega ekosistema reke Mure.

Likovni kritik in kustos Mario Berdič Codella iz Maribora je v strokovni oceni tokratne najnovejše razstave Tatjane Mijatović poudaril, da gre večinoma za sveže slike. Umetnica je ustvarila novo ikonografijo, ki je vezana na preteklost Zemlje. Uporabo zlate barve razume kot starodavni simbol transcendence, kar nakazuje na to, da je za slikarko narava nekaj svetega. To bi moralo biti samoumevno, tako Mario Berdič Codella, kajti ljudje smo del narave. S svojimi stvaritvami naj bi umetnica opozarjala osebe, ki imajo oblast, naj svoje moči ne zlorabljajo v znamenju destrukcije.

Likovni kritik je še izpostavil, da tudi v tokratnem ciklu najdemo – kot zveste spremljevalke Tatjane Mijatović – ribe, ki pa tukaj niso antropomorfne, nimajo človeške fizionomije. Umetnica je spremenila tudi likovni izraz, razkroj oblik je kombinirala s sestavljanjem oblik. Mario Berdič Codella je ocenil, da gre pri tem nizu slik za enega od vrhuncev likovnih prizadevanj slikarke iz Radencev.

Preden je odprla razstavo, se je Tatjana Mijatović zahvalila, da lahko že tretjič gostuje v Porabju. Povedala je, da se ji je po povabilu Zveze Slovencev zazdelo, da ima premalo slik, zato je v zadnjih dveh mesecih naslikala še kar nekaj novih umetnin. Spregovorila je tudi o svoji nadaljnji umetniški poti in izpostavila dve sliki, na katerih se poleg amonitov pojavlja tudi človeški obraz. V fosilne ploskve bo v prihodnosti namreč vnašala dele človeškega telesa.

»Ko sem končala cikel slik o ribah, sem bila povabljena na likovno kolonijo z arheološko tematiko. Morala sem malce razmisliti, kaj bom tam počela,« nam je o povodih za tokratno razstavo začela pripovedovati gostujoča umetnica. »Začela sem slikati fosile in prva slika Okamenkov je bila prav slika okamenele ribe. Nastal je cikel, ki je pravzaprav dosti večji, zdaj sem pripeljala le izbor.«

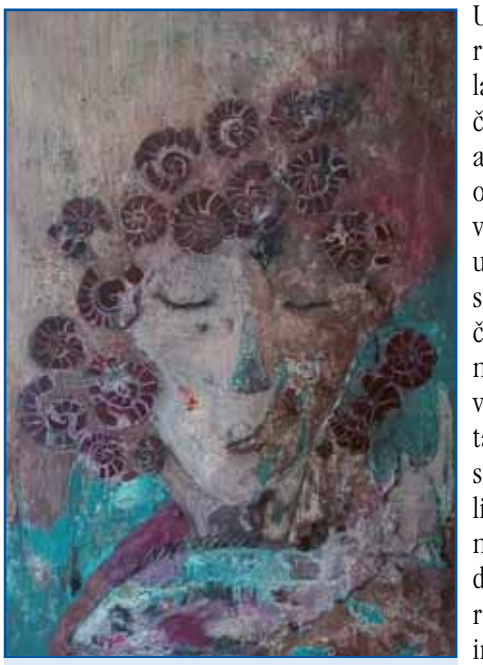

Slika z naslovom Rdeči fosil in riba je ena novejših stvaritev, ki že kaže na nadaljnjo usmeritev: slikarka bo podobe amonitov in rib kombinirala z deli človeškega telesa.

Tatjana Mijatović je bila prej znana kot slikarka živih, pisanih barv, ki jih je za tokratni cikel zamenjala z zemeljskimi odtenki. »Tematika fosilov je terjala, da spremenim barvno paleto. Nisem pa si mislila, da se bom lahko v teh mirnih barvah našla, da bom v njih lahko tudi uživala. Sem se celo kot človek bolj umirila.«

Tehnika drippinga ali polivanja barve je bila že v preteklosti značilna za slikarko iz Radencev in tudi tokrat se ji ni odpovedala. »To nekako razgradi osnovo, se pravi platno, in lahko pride do nekih slučajnosti, ki lahko ustvarijo nekaj izjemno dobrega na sliki. Poleg tega dodajam tudi svojo noto, nekaj vrišem, veliko delam s pikicami. Veliko je amonitov, kjer je dosti tankih črt. Pri slikanju uporabljam mnoge detajle.«

Ustvarjanje in razstavljanje je lahko tudi način družbenega angažmaja za ohranitev narave, je prepričana umetnica. »Fosili so sicer pričujoči ostanki neke nekdanje narave, ne bi pa radi tako hitro še mi sami postali fosili. Želim si, da bi narava še naprej dihala, da bi vse raslo. Da bi flora in favna dali vse, kar potrebujemo. Da bi reke tekle,« je dejala Tatjana Mijatović.

»Slikarka na mnogih slikovnih površinah uporablja značilno tehniko točkanja, ki sicer ni istovetna s postimpresionističnim pointilizmom. Pravzaprav simbolizira neskončnost narave tako na makroskopskem kot mikroskopskem nivoju. Ko pa si ogledamo vse slike skupaj, bi lahko dejali, da gre za strip, ki se nadaljuje z ene slikovne površine na drugo. Opažamo, da se nadaljuje zgodba o ribah,« nam je za konec zanimivo misel povedal še likovni kritik Mario Berdič Codella.

Razstava Tatjane Mijatović z naslovom Okamenki bo v razstavnem prostoru Slovenskega doma na ogled mesec dni.

Slika na 1. strani: Mario Berdič Codella podaja strokovno oceno razstave, ob njem stojita predsednica ZSM Andrea Kovács in gostujoča umetnica Tatjana Mijatović.

-dm-
foto Silva Eöry

Geza Bačič pripovejda o svojom žitki

Ne smejš biti zavec

V knjigi Štefana Kardoša Geza bači pripovejda je dosta napisano o žlati Geze Bačiča, neka pa tüdi o njegvom žitki, na steroga je meu velki vpliv njegov stari oča Peter Kutoš, s sterim si največ pripovejdala te, gda sta vküper krave pasla, kosila senau pa autavo in sta te tau domau vozila: »Moj stari oča mi je na srce položo, kakši more biti dober sodak. Če se pa že djager. Dosta divjačine sam opleno, kak mi djagri tau pravimo, zdaj pa več ne dem na djajo, liki samo ške krmim divjačino in jo gledam. Strejlam pa ške furt, in tau nej malo, na strelišči. Vse moje mlajše, tüdi vnüke, sam zastrupo s strejlanjom.« Doma nema samo djagersko, liki tüdi sodačko orožje: »Začnilo se je tak, ka mi je ob konci drüge svetovne bojne, gda so k nam prišli rusoški sodaki, eden od nji dau pištolo, stera je bila namenjena za dvobojevanje. Eden od sausednij pojbov mi jo je vkradno, samo sam jo sledkar, po tresti lejtaj, li daubo nazaj. Kelko se da, sam jo spuco. Mam ške več, nej samo staroga orožja, tüdi novejše, stero sam največ küpo v Avstriji. Tau mam ejkstra v enoj iži dojzaklenjeno, v kovinski omaraj.«

Geza z ženo Mariško in čerko Lili, stera se je narodila, gda je biu sodak v Celji.

Z nekdešnjim predsednikom Slovenije Milanom Kučanom (pauleg je ške njegva žena Štefka) sta v Križevcaj vküper gorrasla.

zgodi kakša bojna, nej ka bi ti biu kakši zavec, mi je pravo. V bojni je tak gé, ali ti mene ali ges tebe. Milosti nega, dobro cilaj in strejlaj.« Peter Kutoš je biu v prvi bojni ostrostrelec, tüdi njegov vnük pa zna dobro strejlati, čiglij, vala Baugi, njemi je tau nej trbelo v bojni pokazati: »Od leta 1963 sam li. Od rusoških sodakov pa mi je najbole v spomini osto Aleks, steri mi je tisto pištolo dau. Če bi gnes prišo, bi ga spozno,« pove sogovornik in cujda, ka je meu trnok lejpo mladost: »Po bojni je bilau pri nas trnok malo dece. Vküper smo bili s sausednov Irinkov pa s Kučanovo Cvetko in njenim mlajšim bratom Milanom. Njini oča Koloman, steri je biu trnok poštüvani škonik, je kak sodak jugoslovanske armade spadno v Srbiji mejseca novembra 1944. Gda smo se deca drüžili, smo toga ške nej znali ali pa sam ges tau nej na pamet vzeu.«

Geza Bačič tüdi pravi, ka so bili tau cajti, gda si je lüstvo fejst pomagalo: »Žetev smo vküper delali. Za mlatitev si mogo meti več kak 20 lüdi. In tau si te mogo dojslüžiti. Človek je človeki pomago, če pa si njemi nej mogo pomočti, pa si ga pri meri püsto. Gnesden je vse ovak. Kombajn pride in požnje, večer pa si človek doma dojsede pred televizijo in je rad, če ga niške ne mauti.«

Že mladoga ga je iz rodnih Križevec pout odpelala v šaulo v Mursko Soboto, gé ške gnesden žive. Po zgotovlenih štiri lejtaj osnovne šoule, se je s cugom začno voziti v prekmurski glavni varaš, gé je prva odo v nižišo gimnazijo, po tistom pa v srednjo ekonomsko šaulo: »Doma v Križevcaj sam biu najbaukši učenec, v Murski Soboti pa sam prva biu med najslabšimi, vej pa sam se nika nej včiu. Naši profesori so znali z nami delati, tak ka sam v zadnjom razredi biu že med najbaukšimi, tak tüdi na fakulteti.« Po študiji prava v Ljubljani, gé je tüdi vküper prišo s svojo ženo Marijo ali Mariško, kak ji rad pravi, je šau k sodakom v Celje: »Rukivo sam 27. februara 1968, 12. februara 1969 pa so me püstili domau. Tak je bilau, ka bi ges mogo titi v Titovo gardo, samo z ženo sva te prvo dejte čakala, pa sam tak brodo, ka bi bilau dobro, ka čim prva dem k sodakon, nej te, gda de čerka že velka. Prva so mi pravli, ka sam zamüdo, samo ka je te eden iz Sotine zbetežau, pa so te mene pauzvali k sodakom. Rejsan mam lejpe spomine na té cajt, vej pa smo se dobro razmeli in smo si sodaki vse talali, ka smo od dauma daubili. Vsi za enoga, eden za vse.« Za prvo čerko Lili je na svet sledkar prišla ške Taja. Obe sta oženjeni in mata vsakša po par, čerko in sina.

Geza Bačič je kak univerzitetni dilplomerani pravnik prvi deset let biu kriminalist, po tistom je šau delat na soboško občino, gé je vodo sekretariat za notranje zadeve, največ, 27 slüžbenih lejt pa je preživo v Peskovcaj, gé je biu direktor gojitvenoga lovišča Kompas: »Gekoli sam delo, vsepovsedi sam se dobro razmeu z zaposlenimi. Srečo sam meu, ka sam furt meu dobre sodelavce. Na Kompasi smo delali na petek in svetek, eno nedelo smo nej fraj bili, pa se je nikdar niške nej gorproso. Nevole smo meli samo zavolo toga, ka je divjačina velki kvar delala. Tak je ške gnesden.«

Leta 2010 je šau v penzijo, ali njemi je nej nikdar dugi cajt. Nej samo gorice, orožje pa djagri, tüdi zgodovina ga fejst zanima. Lejpe spomine ma tüdi na nekdešnjo Jugoslavijo. »Meni je najbole žau tistih mojih pajdašov iz Bosne, s sterimi sam biu vküper pri sodakaj. Oni so furt gučali, ka so oni Jugoslovani. Brodim, ka če bi Jugoslavija ške 50 lejt vözdražala, ka mogauče v 90. lejtaj preminaučoga stoletja nej bi prišlo do tej nesrečnih bratomornih bojn. Ge sam nej meu nikdar nikši nevol, furt sam se dobro razmo, tak z Rovati kak Srbami in drügimi,« je na konci ške raztolmačo Geza Bačič.

Geza in Mariška

Geza Bačič in vsi tisti, steri so z njim pred lejti šli v Zaturce.

Silva Eöry
Kejpi osebni arhiv
Geze Bačiča

PREKMURJE

Črenšovci

V črenšovski občini je občinski svetek letos miniu v znamenji praznovanja 100. obletnice gasilskoga drüštva iz Žižkov, zatau je bila v toj vesnici proslava, na steroj so tüdi podelili občinska priznanja.
Župan Vera Markoja je v svojom guči povedala, ka se je v zadnjom cajti v njihovi občini dosta vsega godilo. Med drügim so zgotovili svoj najvekši projekt zadnjih lejt. Na Srednji Bistrici so zazidali (košto je tri milijone evrov) nauvi vrtec, v steroga mlajši odijo že od začetka etoga leta. Zgotovili so tüdi dela na zdravstveni postaji, stero so za en milijon evrov prenauvili in zazidali ške eno zidino cuj. Gratalo jim je tüdi prenoviti telovadnico pri črenšovski osnovni šauli.
Občina Črenšovci ma po nauvom tri nauve častne občane (díszpolgár). Tau so Karel Bedernjak, Jožef Horvat in Borut Pahor. Bedernjak je duhovnik, rojeni v Črenšovcaj, steri je deloval v več župnijaj po Sloveniji. Kak eden od ustanovnih članov Fundacije Jožefa Klekla je v zadnjih 30 lejtaj dosta napravo za tau, ka bi se ohrano spomin na Klekla, tak v občini kalk šurše. Poslanec državnoga zbora Jožef Horvat, doma iz Žižkov, je meu fontoško vlogo pri tom, ka je 17. avgust grato državni svetek, den priključitve prekmurskih Slovencov k matičnomi narodi. Preminauči predsednik rosaga Borut Pahor pa si je naziv častni občan prislüžo zatau, ka je kak predsednik vsakšo leto ob »prekmurskom« svetki prišo v Črenšovce na slavje.
Firma KIT Žižki je dobila plaketo Občine Črenšovci za dosežke na gospodarskom področji, županja pa je priznanje podelila Miroslavi Vuki in Dušani Utroši pa tüdi PGD Žižki, za 100 lejt delovanja. Za pomauč ob lanskih poplavaj so zahvale daubile ške gasilske zveze Črenšovci, Beltinci, Turnišče, Moravske Toplice, Velika Polana in Puconci.

Silva Eöry

DEDIŠČINA SE OHRANJA TAM, KJER NASTAJA

Namen Dnevov evropske kulturne dediščine (DEKD) je spodbuditi zanimanje javnosti za varstvo kulturne in naravne dediščine ter predstaviti idejo o skupni kulturni dediščini, o bogastvu in kulturni raznolikosti Evrope. Večtedenski dogodek vsako jesen poteka pod okriljem Sveta Evrope in Evropske komisije, k sodelovanju pa iz leta v leto privablja 48 držav podpisnic evropske kulturne konvencije, 6.000 mest in 30.000 kulturnih spomenikov. Programe običajno obišče več kot 30 milijonov zainteresiranih.
Koordinator slovenskih prireditev je Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ki skrbi za povezovanje slovenskega prostora tudi onkraj meja matične države. Zato je predstavnica organizacije Nataša Gorenc v sodelovanju s slovensko generalno konzulko Dubravko Šekoranja v prostorih monoštrskega generalnega konzulata 7. maja sklicala regionalno srečanje DEKD. Sestanka so se udeležili predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács, ravnateljica DOŠ Jožefa Košiča Ildiko Doncsecz Treiber, ravnateljica DOŠ Števanovci Agica Holecz, predstavnica Muzeja Avgusta Pavla Margita Mayer Gáspár ter predstavniki medijev.

Celostna grafična podoba letošnjih Dnevov evropske kulturne dediščine v Sloveniji vsebuje med drugim kolo z ljubljanskega barja, solkanski most, brezjansko cerkev in oljko. Vsi so povezani s potjo in potovanjem.

Navzoči so od Nataše Gorenc izvedeli, da bodo letošnji 34. DEKD na Slovenskem med 28. septembrom in 12. oktobrom. Odpirala se bodo vrata spomenikov, ki so sicer zaprta za širšo javnost, drugod pa bodo posebna vodstva, delavnice, predstave ipd. V istem terminu bo tudi Teden kulturne dediščine (TKD), ki pa nagovarja predvsem vzgojitelje in učitelje, naj kulturno in naravno dediščino poglobljeno obravnavajo v učnem procesu ter učencem omogočijo širjenje znanja tudi zunaj učilnic. Organizatorji ob tem spodbujajo muzeje, galerije, arhive in knjižnice, da pripravijo posebne programe za ciljno skupino mladih.
Porabje je v prireditve DEKD in TKD vključeno od leta 2020. Sodelovanje se je nekoliko nesrečno začelo prav v letu izbruha pandemije covida 19, zato so namesto tradicionalne andovske Vražje noči priredili okroglo mizo na temo porabskega ljudskega verovanja v Monoštru. Leto kasneje je bilo toliko bolj živahno v andovski Hiši rokodelstva: porabske gospodinje so pripravile »jed iz babičine kuhinje«, v tem primeru »kaup« (zlevanjko). Dogodek v letu 2022 je bil povezan z rokodelstvom, na številnih šolah so priredili lončarsko delavnico z mojstrom Francem Zelkom iz Pečarovcev.
Leto 2023 je bilo čas počitka za porabske organizatorje, toliko več dela pa jih čaka v letošnjem letu, ko je osrednja tema DEKD in TKD Dediščina kulturnih poti, mreženja in povezav. Kot so snovalci zapisali, nas sledovi fizičnih poti, ki prečkajo pokrajine in meje, opominjajo na to, da so bili ljudje vedno v gibanju in da so ljudstva potovala v času miru in vojne, zaradi kmetovanja, osvajanja ozemelj, trgovanja, izobraževanja, raziskovanja in romanja. Povezave, ki so pri tem nastale, naj bi pogosto temeljile na naši prepleteni zgodovini. Naša stavbna dediščina, muzejski predmeti, umetniška dela, knjižnice, tradicije in obrti spominjajo na skupno preteklost, ki se kaže v medsebojnih kulturnih vplivih. Poti, tako fizične kot tematske, ponujajo priložnosti za povezovanje dediščine in skupnosti.
Prav ideja o kulturnih poteh je bila osrednja nit nedavnih pogovorov na monoštrskem generalnem konzulatu. Po daljši razpravi so se sogovorniki zedinili, da bi bilo treba letošnji porabski dogodek v sklopu DEKD navezati na lani vzpostavljeni Porabski križev pot. Pri tem naj ne bi prehodili vseh 33 kilometrov romarske poti, temveč le kakšen krajši odsek. Kulturne dogodke, povezane s to potjo, pa bi tudi veljalo omejiti na prireditev ali dve. Tako naj bi se dan lahko začel s slovensko sveto mašo v Števanovcih, nato bi hodili do Verice - Ritkarovcev, kjer bi se vse sukalo okoli hišnih imen v tej vasi in celotnem Porabju. Celodnevni dogodek naj bi končali z nastopom ene od domačih folklornih skupin, denimo tiste v Sakalovcih. Ker gre pri TKD tudi za udeležbo vrtčevskih in šolskih otrok, so sodelujoči predlagali, da bi najmlajši pripravili smerokaze, ki bi jih postavili po vsej progi kulturne poti. (Pri tem bi lahko šlo za preproste risbe na lepenki.)
Rok za oddajo prijav dogodkov je bil 26. april, a so ga podaljšali do 15. maja. Da bi imeli dovolj časa za priprave, pa so rok za Porabje premaknili še dlje, na 30. maj. Pri osrednji porabski prireditvi naj bi sodelovali krovni organizaciji in vzgojno-izobraževalne ustanove, tudi vodstvo Društva porabskih slovenskih upokojencev se je je pripravljeno udeležiti. Naloge koordinacije naj bi prevzele sodelavke slovenskega generalnega konzulata.
Načrtovani dogodki v vsem slovenskem prostoru bodo objavljeni na spletu do konca junija, izšla pa bo tudi priročna publikacija. Sodelovanje na nacionalni in lokalni ravni je velikega pomena, saj ne smemo pozabiti: dediščina se ohranja tam, kjer nastaja – med ljudmi.

-dm-

Udeležencem regionalnega srečanja v Monoštru je projekt Dnevi evropske kulturne dediščine predstavila predstavnica Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije Nataša Gorenc (druga z leve).

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

CVETOČI OKRASI VAŠE HIŠE

Zdaj je še pravi čas za saditev v balkonskih koritih in okrasnih loncih. Moram priznati, da mi je bilo vedno v veliko veselje ustvarjati primerno, dovolj barvito kombinacijo za zasaditev okenskih in balkonskih korit in terase. Zavedati se moramo, da je za cvetoče okrasje na hišah potrebno kar veliko skrbi. Če želimo pravi okras hiše, je namreč nadvse pomembno, da izberemo prave rastline za določeno lego in zasaditev uskladimo z okolico.

Ljubitelji rastlin se najbrž strinjamo, da so vse rastline lepe in da nas vsaka od njih lahko tako ali drugače očara. Kljub temu imajo cvetoče lepotice še neko posebno moč, s katero nas nežno zapeljujejo ter naše srce polnijo z radostjo in zadovoljstvom.

Slovenci smo veliki ljubitelji bogato cvetočih balkonov in okenskih polic. Prav tako pa lahko dosežemo velik učinek, ki spremeni pogled na našo hišo, z minimalističnim vložkom cvetličnega okrasja.

Poskrbeti moramo, da se bodo rastline počutile dobro. Priporočljivo je, da vsako leto pred sajenjem rastlin substrat zamenjano z novim. S tem zmanjšamo možnost za prenos bolezni in škodljicev, poleg tega pa je zemlja tudi zračna in bogata s hranili, tako bo našim sadikam res lahko ponudila najboljše razmere za hitro začetno rast. Ta hranila navadno zadostjejo za približno prvi mesec, nato pa moramo redno dognojevati s primernim gnojilom. Kakšen bo učinek naše zasaditve, je odvisno od nas. Nekateri prisegajo na monotone in elegantne zasaditve, drugi na bolj naraven, divji videz. Vseeno pa so viseče in popokončne pelargonije še stalno naj ...

Belo-rdeča kombinacija s perjenko

Bogata zasaditev le za tiste, ki imajo v načrtu posvetiti več časa za oskrbo.

Na terasi dosežemo velik efekt z zasaditvijo v dveh loncih.

Rdečelistna trava, roza surfinije, milijon zvončkov in bogato razrasel sladki krompir

Prijeten cvetlični kotiček

Morda niste vedeli ...
Modne barve balkonskega cvetja v letu 2024 se gibljejo v različnih pastelnih barvah, ki delujejo umirjeno in harmonično.

POPRAVEK

V aprilski rubriki je prišlo do neljube napake v naslovu.
Pravilen naslov je: POLETI CVETOČE GOMOLJNICE.

Besedilo Olga Varga
Fotografije svetovni splet

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Samopostrežne blagajne

Kak vsepovsedik v rosagi tak v Železni županiji je tö vsigdar več taši baut, gde so samopostrežne blagajne, gde sami dolapotegnemo črtno kodo pa sami leko plačamo. Še par lejt pa sploj nede več blagajn z blagajničarom ali blagajničarko. Mislili bi tau starci, sterim je že tau fejst špajsno bilau, gda so se odprle samopostrežne baute!

Prva bauta v Porabji je v Andovci bila, gde se je še tistoga reda dosta kaj nej odavalo, samo sau, petroli, dojan, spice pa če še kakšno piti. V bauti je bijo eden človek, steri je odavo, on je bijo bautoš ali bautošica.

V Železni županiji cejlak do 1964. leta je tau tak bilau, tau leto se je odprla prva samopostrežna ABC bauta. V Porabji, v Varaši, so v osemdeseti lejtaj začnile baute samopostrežne gračüvati. Lani so obnovili bauto FE-ZO, stera je že kak prva bauta v Varaši prejkstanila na nauvi sistem, na blagajno, gde nega človeka, na samopostrežno blagajno. Samopostrežne blagajne so zato nastale, aj küpcom kak najmenje trbej čakati pred blagajnov. Pri tej blagajnaj ranč tak leko plačamo z bančno karticov pa s pejnezami tö. Taši baut nega, gde bi samo samopostrežne blagajne meli, vsepovsedik se leko plača pri redni blagajnaj tö, gde človek dela. Zato ka starejši pa vsi drügi, steri se ne razmejo k tauma, kak se leko pri taši blagajni plača, leko dejo k rednoj blagajni tö. Pri samopostrežni blagajni samo tisti leko plačajo, steri so menje kak 15 sort blaga küpli, steri več majo v košari, tisti k rednoj blagajni morajo titi.

Iz raziskav se vidi, ka skur 40 % küpcov pri samopostrežni blagajnaj plačüje, depa tej podatki valajo za cejli rosag, nej samo za Železno županijo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Tanja Fajon obiskala Izrael in Zahodni breg

Zunanja ministrica Tanja Fajon je obiskala Izrael in okupirani Zahodni breg, drugič od začetka vojne v Gazi. Sestala se je s predstavniki Izraela in palestinske samouprave na delih Zahodnega brega. Med drugim je omenila možnost priznanja Palestine. Ministrica se je sestala z izraelskim zunanjim ministrom Izraelom Kacem in ga pozvala, naj Izrael opusti načrtovani napad na Rafo. Pozvala je tudi k nujnemu napredku v pogajanjih v Kairu za premirje v Gazi in izpustitev talcev. Ena od tem pogovorov je bilo tudi vprašanje priznanja Palestine, pri čemer je Fajonova priznala, da imata Ljubljana in Tel Aviv tukaj različne poglede. Izrael namreč vzpostavitvi palestinske države na ozemlju pod njegovo vojaško okupacijo nasprotuje in vztraja, da bi priznanje Palestine okrepilo Hamas.

Pred tem je zunanja ministrica obiskala muzej holokavsta Jad Vašem, kjer je položila venec in se poklonila spominu žrtvam holokavsta. V knjigo gostov je zapisala: »Nikoli več. Še naprej se bomo borili proti antisemitizmu, ker se zgodovina ne sme ponoviti. Zavračamo sovraštvo in smo za mir.«

V nadaljevanju obiska se je slovenska zunanja ministrica na Zahodnem bregu srečala tudi s palestinskim predsednikom vlade in zunanjim ministrom Mohamedom Mustafo. S sogovornikom sta se strinjala o potrebi po premirju in sklicu mirovne konference, ki bi zagotovila varnost Palestincem in Izraelcem. Tanja Fajon se je sestala tudi s palestinskim predsednikom Mahmudom Abasom.

Slovenija je v Varnostnem svetu Združenih narodov (ZN) glasovala za polnopravno članstvo Palestine v ZN, a so predlog ZDA ustavile z vetom. Zaradi glasovanja je izraelsko zunanje ministrstvo na pogovor poklicalo slovensko veleposlanico v Tel Avivu Andrejo Purkart Martinez.

KAK SO V PRAGI MOUST ZIDALI, VRAG PA GA JE PODIRO

V Pragi, na Češkom, že več kak sedem stou lejt stogi en stari moust, Karlov moust njemi pravijo, zato ka ga je casar Karel IV., Karči po naše, zozidati dau. Pod moustom reka Vltava teče.

Pa se je rejsan tak zgoudilo, kak sam čüu pripovidavati? Pa je ete, Karlov moust, rejsan ranč tisti stari moust, šteroga je vrag vsakšo nouč podiro?

Vej sam nej gvüšen, če se je ranč tak zgoudilo, kak pravijo – istina pa je, ka vrag vsepovsedi prste vcüj ma pa rad podira tisto, ka si človik vküpspravla.

Od nikec od dalešnji krajov je krau pozvo enoga majstra, naj prejk reke Vltave moust napravi. Delo bi dobro šlou, če nej bi vnoči nikak vsigdar podro vse, ka so zidarge vodne zozidali.

»Ka za vraga je zaj tou?« si je pravo majster. Vnoči se je za en kikõu skrüu pa čako pa gledo, ka bou. Rejsan vidi vraga, kosmatoga pa tak divdjoga, ka so ja pa nej vsi cigli pa kamni ta leteli v vodou.

»Zvau si me,« pravi vrag, »ka bi ti rad od mene?«

Majster se zato nej prestrašo, liki je naprej s kmice stoupo pa pravi vragej:

»Če mi pistiš moust zozidati do konca, ti dam edno düšo, prva, štera de prejk mousta šla, tvoja boude.«

Vragej se je povidlo, kak njemi majster prvo düšo obečavle. Gvüšno tou sam krau bou, si je mislo.

»Zgučano! Samo nikomi ne smejš povedati, kak sva zgučaniva. Pazi se, če me boš probo znoriti!«

Majster je rejsan nikomi nej vöovado, eške svojoj ženi nej, zakoj je moust tak friško leko zgotovo.

Cejli varaš je tisti den vküper prišo gledat, kakši lejpi moust prek Vltave stogi. Škeli so prejk iti, krau ranč tak, de pa majster nikoga nej prejk püsto, niti krala nej.

»Počakajte, lidge boži! Gledajte najprvle, ka de se zaj godilo, pa te mo šli vsi na drügi kraj vode! Boug nam pomagaj!« se je drou.

Znau je, ka nindri za kakšim küklom vrag gvüšno čaka na düšo, vejpa jo ma obečano... Liki gda je vrag čüu, ka majster Boga na pomoč zove, je začno rgüliti: »Znoro si me, znoro si me!«

Majster pa se nej dau prestrašiti.

»Nej sam te znoro!«

S koša je vzõu lejpoga kokouta pa ga pošikno po mousti.

Tou je vidla majstrova žena:

»Ti stari norc, takšoga lejpoga kokouta si tapüjsto!«

Pa je začnila za kokoutom bejžati... nišče jo je nej mogo staviti.

Kokout je vragi vujšo, majstrove žene pa nišče nigdar več nej vido.

Češka pripovejst, po svoje povedo Peter Kuhar

Uroš Grilc in Peter Škerl, Škrateljc, 2024

SKOZI OKNA LJUBLJANE

Ilustrator Peter Škerl in pisec Uroš Grilc sta ustvarila slikanico, ki je nekaj čisto posebnega. Slikanica Skozi okna Ljubljane je doživljajsko popotovanje po imenitnih, včasih pretresljivih in neverjetnih zgodbah znamenitih Ljubljančank in Ljubljančanov. Tistih, ki so gradili mesto in klesali duha tega mesta. Katerih sledi so vidne še danes. Katerih okna na ulicah in v hišah, kjer so živeli ali ustvarjali, nam odstirajo dušo in skrivnosti mesta.

Skozi zgodbe so opisana dela in življenja znamenitih osebnosti, ki so živele in delovale v glavnem mestu Slovenije. V zgodbah so izpostavljene misli, po katerih so se ravnali in po njih delovali. Misli, ki skozi življenje lahko usmerjajo tudi nas, običajne ljudi.

Prikazanih je 23 znamenitih osebnosti: France Prešeren, Primož Trubar, Milan Klemenčič, Dragotin Kette in Josip Murn Aleksandrov, Milica Valentinčič Petrović, Majda Sepe, Lili Novy, Ivana Kobilca, Žiga Zois, Jože Plečnik, Fran

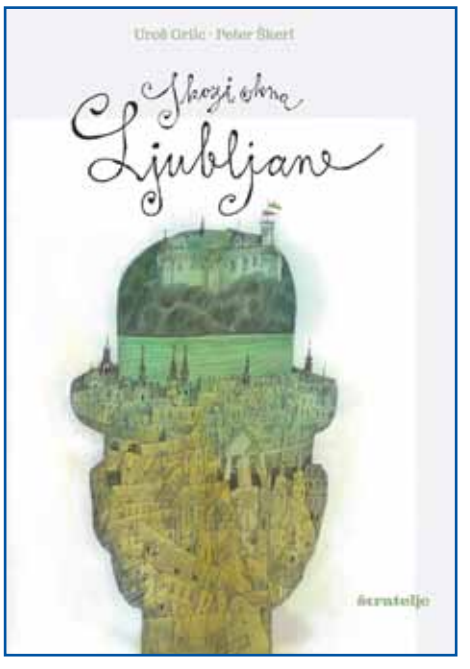

Saleški Finžgar, Vilim Demšar, Ivan Hribar, Ivan Cankar, Peter Lampič, Valentin Vodnik, Hinko Smrekar, Oton Župančič, Pavla Jesih, Ljuba Prenner, Frane Milčinski - Ježek, Duša Počkaj in Edvard Ravnikar.

To so osebnosti, ki so delovale vsaka na svojem področju in s svojim delom zaznamovale slovenski kulturni prostor.

Naj nam bodo v navdih njihove besede, kot so *Beri in piši v tem jeziku, Ostal bom večni iskalec pravljičnega sveta, Med iskrenimi ljudmi, Slikarija je vendar nekaj lepega, Fasada brez dekorja je kot človek, ki se nikdar ne zasmeji* in mnoge druge, ki jih najdemo v tej malo drugačni slikanici za otroke. Slikanici za otroke, ki pa lahko veliko da tudi odraslim bralcem.

Katera misel je vodila katerega izmed naštetih umetnikov, poiščite v knjigi Skozi okna Ljubljane.

Pripravila Jana Balažic, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

IZ NAŠE KÜNJE:
PERECI

Za mene so tople kvašene stvari najbaukša stvar na cejlom svejti. Znam, ka pravijo, ka znajo biti žmetne za želaudec, ali što se lejko brani toplomi krüji, na šteroga gor namažeš malo putra? Mislim, ka nega dosta takših, bar med tistimi nej, štere ges poznam.

Takši so tüdi pereci. Vörvlem, ka perece dosta gospodinj že peče, dosta pa je takših, ka se bojijo delati kvašeno testau. Vörvlite, ka nejste edine, tüdi sama sam mejla straj. Gda pa idnauk vseeno probaš neka napraviti, te pa vidiš, ka je tau nika nej žmetnoga. Zatau, brez straja!

Recept za te perece, za štere zdaj štete recept, sam si sposaudila od znane prekmurske küjarce Urške Fartelj, pa lejko povem, ka je bila skleda z njimi brž prazna. Ges pa sam uživala v špilanji s testom, iz šteroga pa lejko po vaši vauli tüdi drüge forme delate, nej trbej glij perece.

Za testau te nücali:

- 500 g gladke mele
- 21 g friškoga kvasa
- 1 čajno žličko cukra za kvas
- 1 čajno žličko soli
- 400 ml mlačnoga mlejka
- 70 ml bejloga olja
- djajce za mazanje

Najprle melo siplete v sklejco, v štero na srejdi napravite malo grabo pa notri nadrobite kvas. Posiplete ga s cukrom pa gor nalijete malo mlačnoga mlejka. Počakate 10 minut, te pa date cuj sau, olje pa preostalo mlejko, pa zamejsite testau, štero de pa preci mejko. Pistite ga, ka se pokrito gible na toplom tak dugo, dokleč ga nede gnauk več kak na začetki.

Gda je testu genjeno, čista malo z melo potrausite desko, te pa jemlete küpčke testa, iz šterih delate svaljke, kuste kak mali prst. Po dva svaljka süjčete v spiralo kak vidite na sliki, pa na konci oba kraja naraj vküper zakelite, ka grata kraug.

Perece zlagate v plej na paper za pečti, pazite pa, ka majo med sebo zadosta placa. Pereci do še narasli gda do se pekli, pa se vam lejko vküper zgrabijo, če majo premalo placa med sebo.

V pleji se naj giblejo še 30 minut, te pa je premažete z djajco pa pečete na 200 stopinj. Pečete jih telko, ka dobijo zlato žuto barvo, tau je nendri 8 minut. Kak pravi Urška Fartelj, jih duže nej pečti, ka te nedo fajn meki.

Ona jih je po peki zavila v coto, ges osebno pa sam tau nej napravila, ka mamo rajši, ka je malo bole hrustljava skorjica.

Pereci so super za grickanje brez vsega, če pa date gor puter ali pa je potrežete h kakšomi dobromi narezki ali pa na primer k mlejčni grbanjovi župi, te pa dobijo še dodatno vrejdnost.

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

Pod Srebrnim brejgom ...

... vre, na velke vre! Za vnaugimi šanki v Soboti pa kaulak nje se leko iz dneva v den gnako čüje: Vedli smo, tau se je leko čakalo. Kak je velki šef premino, njegvi mlajši do začnili odavati. Ja, vedli smo, ka se tau ma zgoditi. Eške eno leto je nej

Panvita program z mesom AVE tö prejk ma. Za eno najbole popularni takši firm v Sloveniji vala.

minaulo. Ja, ja, vedli smo. Stari tau nigdar nej bi dopüsto.

Od koga sploj pripovejdamo? Brž do toga pridemo. Pokojni Stanko Polanič je dvej velki firmi na noge postavo. Prva je Pomgrad, stera po cejloj Sloveniji poštije, velke rame, mauste pa eške kaj drugoga zida. Zvün toga je eške firmo Panvita naredo. Panvita gesti »dela«, če tau tak povejmo. Na velki paulaj pšenico, kukorco, žito pa dosta drugoga pauva. Svoje mesau odava. Leko bi prajli, ka od zemle do človeka gesti prinese. Za največšo takšo firmo v Sloveniji vala. Polanič je leta 2013 v penzijo odišo, sinej Petri je direktorski stolec prejkdau. Depa, »stari« je eške itak skrb za firmo emo, mladim tanače davo, ji eške malo na cüglaj držo. Nagnauk pa vövdari, ka 51 % firme je ena hrvaška firma dojküpila. Ne vre samo pri šankaj, eške na drugi mestaj se takše godi. Moramo vedeti, ka Panvita 3500 hektarov zemle od države Slovenije ma gorvzeto. Ka de se s tau zemlauv godilo? Kak de nauvi vert z njau vertivo? De domanja zemla tihinska gratala? Hrvati so že nej samo eden biznis v Sloveniji zafurali, kak de zdaj?

Kak povedano, več pijtanj geste, kak pa kaj drugoga. Zaprav, mladi Polanič je na teveni povedo, ka so Hrvati s svojimi pejnezami zatoga volo nutprišli, ka Panvita šké eške bole na šörko delati. Malo ovak povejdano, v regije indašnje Jugoslavije bi rada svoje produkte odavala. Kakoli že je do toga pripelalo, straj je ostano. Straj, ka vse pod sebe skopajo pa tadale komi drago odajo. Ja, dosta takšnoga se je že godilo, se je leko vidlo. Pavri, od nji sindikat pa tadale šké garancije meti. Garancije, ka zemla domanja ostane, ka nedo od indri kaj trno falo nutvozili. Tau, ka bi nej več mogli konkurenčni biti. Nej najbole na kraji pa eške tau. V Panviti prejk 700 visko kvalificejrani lüdi dela. So leko gvüšni, ka nauvi vert svoje lidi nut ne pripela? Leko bi eške na velke tadale pisali, depa, Panvita več nej domanja firma. Firma, stera je vejdla dosta sponzorski pejnez športnim klubom tadati, ka njeno ménje nosijo. Šank eške tau vej prajti: Ka eške sploj na konci naše ostane, če nam zemlau vkraj gemlejo?

Srebrni brejg je skrak vsega toga maudro tiüma ostano. Kak bi škeu prajti, ena župa se tak vrauča ne pogej, kak se sküja. Depa, samo aj ne skisne.

Miki Roš

... DO MADŽARSKE

Za sedež župana glavnega mesta se bodo potegovali štirje

Ob volitvah poslancev v Evropski parlament 9. junija bodo potekale tudi občinske volitve, ki bodo odločale o županih, občinskih svetnikih in članih županijskih skupščin. Medtem ko je na zadnjih občinskih volitvah združena opozicija enotno nastopala proti vladni strani, ima na sedanjih volitvah opozicija skoraj povsod več kandidatov. Tako je tudi v glavnem mestu, kjer je bilo pred tednom in pol še 14 kandidatov za župana Budimpešte. Po zakonitem roku za oddajo podpisov podpore volivcev (prejšnji ponedeljek) so ostali le štirje. Pogoj za kandidiranje je najmanj 5 tisoč podpisov volivcev. Med kandidati je najbolj znan dosedanji župan Gergely Karácsony, ki ga podpira združena levica, sledi mu kandidat zelene stranke LMP Dávid Vitézy, ki je bil pred časom tudi državni sekretar Orbánove vlade. Uradna kandidatka FIDESZ-a je Alexandra Szentkirályi, ki je bila v času prejšnjega župana tudi podžupanja Budimpešte. Četrti kandidat András Grundtner kandidira s podporo desničarske stranke Mi hazánk (Naša domovina).

Konferenca o šolstvu

Prejšnji ponedeljek je na pobudo sindikata pedagogov potekala v Budimpešti konferenca o šolstvu, ki so se jo udeležili predstavniki pedagoških sindikatov višegrajske četverice. Ob tem, da so ugotavljali, da imajo v šolstvu sosednjih držav podobne težave – med njimi so staranje pedagoškega kadra, pomanjkanje delovne sile v šolstvu in tudi slabši rezultati testov PISA – so govorili tudi o razlikah. Kot najpomembnejšo so navedli, da imajo v vseh treh ostalih državah, to so Slovaška, Češka in Poljska, samostojno šolsko ministrstvo, med tem ko na Madžarskem spada pod notranje ministrstvo. Ugotavljali so tudi, da imajo kljub povišanju plač učiteljev na Madžarskem njihovi češki in slovaški kolegi še zmeraj boljše plače. Povprečna bruto plača učiteljev na Slovaškem znaša 1750 evrov, na Madžarskem od 1400 do 1500 evrov.

DOMA SMO GA REDLI

Gnauksvejta je v Porabji sploj dosta grauzdja bilau, leko povejmo, ka skur pri vsakšom rami so meli lugaš. S tauga grauzdja so vino naredli pa tau so pili cejlo leto. Tistoga ipa je niške nej kipüvo piti, vse so doma naredli, kak vino, tak palinko. Pa biu čas, gda so še pivo doma tjöjali. Gnesden se piva doma več ne dela, depa hmel, iz steroga so ga redli, še tü pa tam se najde po vasaj, najbola pri potokaj. Kak se je delalo doma pivo, od tauga že bola samo starejšo lüstvo vej nam pripovejdati, steri so tjöjali doma pivo. Med tejmi so Sándor Holec tö, nam samo Šanji bači iz Števanovec.

Šandor Holec živi v Števanovcaj.

- Šanji bači, pripovejdali bi nam malo od tauga, kak se doma šör tjöja?

»Šör se je konca sprtolejti pa vleta tjöjo, gda je cveu hmel. Müva z ženauv sva ga tü dostakrat tjöjala, najbola te, gda je kakšno velko delo bilau, gda je dosta delavcov bilau. Kak gda smo ram zidali pa dosta piti je trbelo, zato, ka te je še lüstvo odlo eden drügoma pomagat, samo tak za šenke. Tašoga reda plačati nej trbelo, depa piti pa djesti si mogo, se je šikalo dati. Leko misliš, gda je več kak deset lüstva prišlo pomagat, ka piti, najbola šöra, se je spilau. Če bi tau v bauti mogo tjöjpiti, tau bi nej malo pejnez bilau, drügo pa tau, ka vleti se je dostakrat zgaudilo, ka si šör ranč nej mogo tjöjpiti, zato ka ga je nej bilau.«

- Kak pa iz koga se je delo šör?

»Če si šör sto tjöjati, te si mogo meti hmel, slad, kvas pa vodau, nika drügo nej. Slad si leko v bauti tjöjpo, hmel je na okrajmi gauštje pa pri potokaj raso, kvas pa voda sta pa pri vsakšom rami bejla. Gda je hmel začno cvesti, te smo rauže dolapobrali pa s sledom vred smo začnili tjöjati, tak paudrügo vöro. Gda se je stjöjalo, te smo nutradjali kvas, vtjüp smo zmejšali pa smo malo njali, aj tak počiva. Potejm smo v velke piskre vözlejvali pa smo njali, aj se razhladi. Gda se je vörazhladiu, te smo ga dola parcedili pa v glaže smo ga zlejvali. Par dni smo čakali, aj vözavre pa te smo z gobami dolazaprli.«

- Potejm se je že leko pijo šör?

»Leko, kak najprvin si ga mogo spiti, par dni pa mauten grato, več nej bejo za pit, zato ka te so ga še nej konzervirali kak gnesden.«

- Kelko hmela trbelo v šör?

»Nej dosta, v eden dvajstiliterski pisker tak edno pargiško.«

- Tau ste prajli, ka sled, malato je tö trbelo v šör, depa ka je tau bilau, iz koga so redli malato?

»Malato so iz pšenice pa iz dječmena redli tak, ka so semen v vodau djali pa so njali, aj vöpožene. Potejm so posišili pa malo spražili, tau je te bila malata. Gda se je šör tjöjo, te s tauga cukra, ka je v malati biu, je alkohol grato.«

Tisti šör, steroga so doma redli, je sploj dober biu, skur taši žmaj je emo, kak steroga so v bauti odavali, samo telko, ka je nej emo telko alkohola v sebi.

- Kakšni žmaj je emo te šör, steroga ste doma redli?

»Sploj dober je bejo, skur taši žmaj je emo, kak steroga so v bauti odavali, samo telko, ka bola slabi biu, nej je emo telko alkohola v sebi.«

- Ka je z hmelom, raste še v naši krajini?

Malato so redli iz pšenice pa iz dječmena.

»Že nega tak dosta, depa še videti ga tü pa tam. Hmel je taši kak gra, več mejtrov visiko goraleti po drejvi, vözacve, en čas je še zeleni, depa vzimi vsigdar dolaposene.«

- Če dobro vejm, vi bola vino pijete, šör vejn ranč nej, ali lagvo se spominjam?

»Gda sem mladi bejo, te sem bola samo šör pejo, depa kak sem začno starejši biti, tak sem vsigdar bola vino pijo. Vino tö samo tašo pijem, ka se töj doma pri nas dela. Prvin, dočas sem lado, sem sam delo, zdaj že bola hči pa zet se spravlata s tejm, dja že ne ladam. Depa dja sem se bola razmo k tauma, kak trbej dobo vino naredti, oni se že tak ne razmejo. Zdaj je vino tašo, kak se ranč posreči, gnauk baukšo, gnauk slabšo. Depa zdaj že nejmamo dosta grauzdja, zato ka pulonje smo že vözosekali.«

- Kakšno grauzdje mate?

»Kak največ töj v krajini, kurmin, tau je nej lagvo grauzdja, dobro žma ma pa sploj nej aklavo, ranč nej trbej šprickati. Depa v vino se deje malo tašo grauzdja tö, stero samo lejpo farbo da, zato, ka vino, stero se samo iz kurmina redi, bi nej melo tašo lejpo farbo. Tau domanjo vino je sploj dobro za zdravdje, zato, ka se ne špricka pa nika nega notri, samo grauzdje.«

- Vsakši den pijete malo vina?

»Zdaj že vejn tak pau leta, ka ne pidjem, zato ka sem operiran bejo, depa ovak sem vsikši den eno posanco vina spejo.«

- Pa kak je bilau s palinkov, vi ste tö meli doma svojo palinko?

»Vsikši je emo doma svojo palinko, tista palinka, stera se iz zrejloga sadja dela, je ranč nej piti, bola bi pravo, ka vrastvo, depa samo tak, če mamo mero. Prvin, gda je fejst vrauče bilau, gda so kosili ali žetvo delali, brezi palinke bi gvüšno ka nej vözdržali, palinka je bila tista, stera je mauč pa volau dala, gda je žmetno delo bilau.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Eške itak nas Prlekija s svojimi lidami pa pripovejsti o nji napaja. Skrak vsega toga je interesantno, ka prleška metropola Ljutomer je malo velki lidi dala. Zvekšoga so se vsi v vesnicaj narodili. Eden takši »centrov«, steri so rejsan vnauge včene pa velke lidi dali, je ves Sveti Jurij ob Ščavnici. Kak bi nekak tam neka takšnoga posejo, ka se je takše godilo. Prejk 30 ji je bilau pa eške gnes živejo, steri so slovenskoj kulturi, politiki pa življenji na sploj velko žmejčo dali, jo davajo. Biserjane je ves, stera se vcejlak skrak Svejtoga Jurija pri Ščavnici drži, kak bi obej vesi vküper zakeldjeni bile. Tam je leta 1872 na svejt pojep Tunč prišo, kak Prleki ménje Anton vejo vöminiti. Kak poštüvanja vrejden političar je leta 1918 cesari v Beči povedo: Eure Majestät, es ist zu spät! Ja, v nemškoj rejči njemi je povedo: Vaše Veličanstvo, kesno je!

Za tejmi stejnami se je Anton Korošec naraudo. Ram eške gnesden stodji, mi smo staro fotografijo vöodebrali. Na njoj se najlepše leko vidi, kak je tau v Biserjanaj indasvejta vögledalo.

Iz štale do Beča

Tunč je skauzi svoje življenje trno poštüvani dr. Anton Korošec grato. Malima pavroma Janezi pa Neži se je naraudo. Mali Tunč je glavau na pravom mesti emo, na tau je domanji plebanoš gorprišo. Zvekšoga je paut takšnoga pojba logično tadale šla, un se je tö za dühovnika šau včit.

Po gimnaziji na Ptuji ga v Graci najdemo. Tam je leta 1905 doktor teologije grato. Že prva je začno s pisanjom, se s tak zvanimi mladoslovencami začno srečüvati. V njem je vse bole ideja zorila, kak vsi Slovenci bi v enoj državi, v enom rosagi mogli živeti. S tejm je nut v politki stano.

Kak dühovnik je največ v Maribori delo, tam je začno novine Naš dom vödavati. S tejmi novinami so se Slovenci na Štajerskom prauti nemškutarskimi novinami postavili. Nemškutari so tisti Slovenci, steri so se na velke za nemško rejč pa kulturo gorgemali. S tejm bi vse slovensko aj preminaulo. Korošec je dosta po terenji ojdo, na domanjo grüdo v Prlekijo je tö vsigdar rad nazaj prišo. Tüdi zavolo njega je prleški človek tadale na velke za slovensko rejč skrb emo. Moramo vedeti, ka Monarhija je po leti 1900 eške itak mala lüstva dojglejdala. Pravijo, ka je dr. Korošec nej samo zavolo svojga dela rad domau ojdo. Vsigdar ga je prleška gibanica čakala. Tau gesti se je indasvejta v krajini za velke svetke peklo. Depa, gda je njihov velki človek domau prišo, je vsigdar svetek biu.

Dr. Anton Korošec je za trno popularnoga politika valau. Za očo slovenske države so ga vözglasili.

Dr. Anton Korošec je gvüšno gibanco bratov na lejvom brgej Mure tö djo. Na velke se je gorgemau, ka cejla Slovenska krajina med Muro pa Rabo bi kcuj k drugim slovenskim krajinam bila prikapčena. Leta 1907 dr. Korošca že v Beči najdemo. Kak kotriga Vseslovenske ljudske stranke je v parlament prišo. V njem je eške za časa prve velke bojne biu. Vse bole se je že leko vidlo, ka Monarhija slobaud gemle. Čas je zrejli nauve ideje biu. Iz toga se je Majniška deklaracija narodila, stero je dr. Korošec 30. maja v parlamenti v Beči gorprešto.

Zdaj že pomalek do tistoga pridemo, kak smo že napisali, gda se je dr. Korošec s cesarom Karlom vküper najšo. Si leko brodite, cesar je dr. Korošca k sebi pauzvo, ka neka bi ga proso. Septembra 1918 konec bojne se je vidlo, pa Monarhije ranč tak. Depa, cesar je eške itak vüpanje emo pa dr. Korošča proso, če bi nej

Prleška gibanica je gesti, steroga Prleki trno radi majo, s njau se vsigdar radi hvalijo. Tejsto, škipki, kiselo vrnje mlejko, djajce pa dobre prleške roke tau dobrauto vejo naprajti. Ta gibanica za bole prausno vala, kak jo prejk reke Mure Prekmurci delajo. Prleška krajina je vsigdar za bole bogato od prekmurske valala. Sto vej, leko je ranč bole srmaško življenje bole bogato gibanco delalo.

Slovenci vküper z drugimi nut v Austrijsko federacijo staupili. Ka njemi je dr. Korošec povedo, smo že leko tapresteli.

Nauva država Srbov, Hrvatov pa Slovencov se je narodila, iz toga je Kralestvo Jugoslavija gratala. Dr. Anton Korošec je velke funkcije v njoj emo. Večkrat je minister biu, zmejs pa premier (kormányfő) tö. Politična situacija v kralestvi je puna vijerov bila. Srbija je vküper s kralom škejla, aj se vsi drugi srbski vauli pokorijo. Dr. Korošec je na velke prauti tomi delo. Gnauk njemi je bole lagvo šlau, drgauč je več leko naredo. V Beogradi je v glavaj že Velka Srbija živela. Tau je najvekši kvar za Kralestvo Jugoslavijo pa tisto kesnejšo socialistično Jugoslavijo ranč tak biu. Več ene nejga.

Že se je druga velka bojna začnola. Dr. Korošec je novembra mejsaca leta 1940 znauva glas za svoje lidi zdigno. Nauve velke porcije so naprej prišle, nauvo srmaštvo so narodile. Tau je škeu vöminiti. Depa, svojga dela je nej zgotovo. V 69. leti je mrau. Novine so tak pisale:

Srejdi velkoga dela za mer pa blaginjo, srejdi genijalnoga dela za bodaučnost svojoga naroda, je Baug k sebi pauzvo najvekšoga sina slovenskoga naroda dr. Antona Korošca.

Dr. Anton Korošec je biu človek, steroga sta cesar pa kral poštüvala pa stra pred njim sta ranč tak mejla. *(Kejp na 1. strani: Majniška deklaracija je najprva na roke napisana bila. Gda jo je dr. Korošec taprešto je drüknivana po vsej slovenski krajinaj šla. S tem so škeli, aj lidge podprejo idejo, ka Slovenci bi vküper s Hrvati pa Srbi velko avtonomijo v Monarhiji meli. Tau je dober diplomatski trik biu. Za istino so že od svojoga bodaučoga rosaga brodili. Depa od velke avtonomije so pisali.)*

Miki Roš

PRAZNOVANJE MATERINSKEGA DNEVA

V vrtcih in šolah so malčki oz. učenci z veliko truda in ljubezni pripravili čudovite programe, ki so vključevali pesmi, plesne nastope in recitacije. Z ustvarjalnostjo so v nastopih izrazili spoštovanje in ljubezen do svojih mater in babic, ki so bile vidno ganjene in ponosne na otroke. Veselje in smeh sta napolnila prostore, ki so bili okrašeni s cvetličnimi aranžmaji, pričarajočimi toplo in prijetno razpoloženje. Prijazni programi so bili čudovit poklon vsem mamicam in babicam ter še en nepozaben dan v šolskem koledarju.

Materinski dan v vrtcu Gornji Senik

Slovenski pesnik Tone Pavček pravi, da je vsaka mama – prava mama, dana za srečo in na veselje. Prava. In ena sama. Za vse življenje – mama.

Za vsakega otroka je njegova mama posebna, najboljša in samo njegova. Kako poseben prostor zavzemajo mame v naših srcih, pa smo pokazali tudi z otroki iz vrtca Gornji Senik.

Otroci so z namenom, da se zahvalijo mamam za vso njihovo skrb in ljubezen, pripravili madžarsko-slovenski program. Naučili so se nekaj deklamacij, pesmic in plesov, ki so jih s ponosom pokazali mamam. Tem so namenili tudi dodatno pozornost in jim pripravili manjše izdelke, ki so jih ustvarili z veliko veselja in ljubezni. Prav tako pa niso pozabili na svoje babice, tudi njim so namenili nekaj deklamacij in izdelali srčke s tulipani.

Lara Tivold

Materinski dan na DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku

Materinski dan je eden najlepših praznikov. Na Madžarskem ga praznujemo prvo nedeljo maja. V šoli smo pripravili kulturni program in ga predstavili v ponedeljek popoldne. Recitirali smo, peli, plesali, igrali na citre, na harmoniko, gledališka skupina pa je predstavila kratko zgodbico. Na koncu smo pozdravili mamice in babice z rožami in z majhnimi darili. Bilo je veselo in lepo.

Materinski dan v vrtcih Sakalovci in Monošter

Materinski dan v Sakalovcih

Materinski dan v slovenski skupini Zvezdice

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

				AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	V VRELI TEKOČINI PRIPRAVLJENA JED	OBČUTEK POTREBE PO JEDI, LAKOTA	BOŽJEPOTNIK	NOVI SVET	DOLINA	ČLAN SKUPINE SLON IN SADEŽ (IGOR)	ČRNA ČELINA
				OBJEKT							
				VARIANTA MORFEMA			7				6
				VODIČ, GONIČ KAMEL							
				UDAREC				4	4. IN 10. ČRKA		
				VISOKA, MOGOČNA GORA					ZAPORA, ZAPRTOST		
POMOČ: ALOMORF ASIR AVON BRAČIČ	DESETLETJE	PODGANI PODOBEN DREVESNI AMERIŠKI SESALEC	ZVITOREPKA	OSKAR HUDALES / GORAN KARAN		1	RIZIKO / INDIJANSKA ŽENSKA, SQUAW				
DOLGOČASJE	8						SIKAJOČI PLAZILEC / IGRALEC POLIČ				
EPSKO PESNIŠTVO						ZAVALJENA RIBA / PRITOK REKE SEVERN				MENIČNO POROŠTVO	LENNON, VDOVA ONO
DEL CELOTE				JUTRANJI NAPITEK / SKALNAT GREBEN V STENI				SLEPI PIANIST CHARLES / REŽISER PECKINPAH			5
POKRAJINA OB RDEČEM MORJU	9				UPRAVA, MENEDŽMENT / TATUM O'NEAL						
FIATOV KOMBI						LAHEK, KONIČAST ČOLN					
MULTINACIONALNO TRGOVSKO PODJETJE IZ ZDA					3	OMELCE, OMETALO			2		

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	7	3	8	9

V **četertek** 23. majuša zrankoma v 6.49 si leko na televizijskom programi **Duna TV** poglednete nauvo oddajo Slovenski utrinkov. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič **gnaki den** zadvečerka v 13.25 na kanali **Duna World**.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi: *https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/*

Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: https://tvspored.delo.si/

SUDOKU

		3	7	8	9	2		
		9			6			
		7	3			8	9	
	4	1			2			6
	3			6			4	
9			8			5	2	
	5	4			8	6		
			4			7		
		8	6	1	5	4		

SPOMLADANSKE CVETLICE

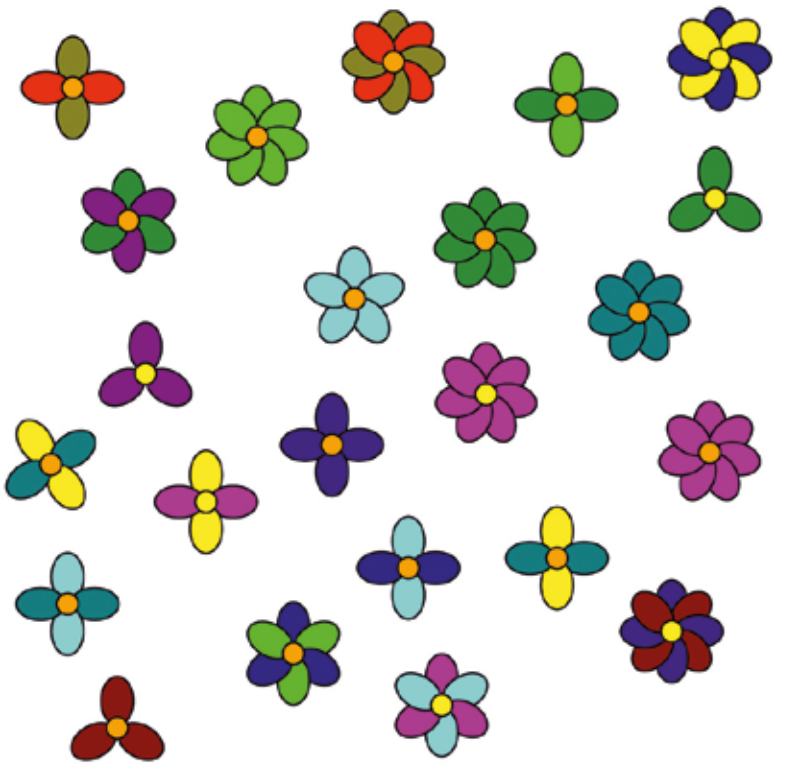

Samo dve cvetlici sta si povsem enaki. Poišči ju!

VABILO

Zveza Slovencev na Madžarskem in ZRC SAZU vas prisrčno vabita na predstavitev rezultatov projekta Mikrotoponimi v Porabju

22. maj 2024, ob 14. uri

na Generalnem konzulatu RS v Monoštru

Ledinska ménja majo krošlinge, brgauvi, doline, njive, gaušča, pauti, potoki in ogradi v Porabji. Ménja so dobili po iznom ménji verta ali so bila navezana na delo, stero so lidge tam opravlali, so pa domanjim lidam pomagala pri orientaciji. Bogastvo tej imen se z generacijami izgublja, vej je pa mladi več ne poznajo pa nücajo. V okviru raziskave porabskih ledinskih imen so zdaj zbrane za vekomaj.

aris

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

REPUBLIKA SLOVENIJA
GENERALNI KONZULAT MONOŠTER

VABILO

Slovenska narodnostna samouprava Števanovci

bo pripravila

Srečanje slovenskih kulturnih skupin

26. maja 2024 ob 15. uri

v telovadnici Dvojezične osnovne šole Števanovci.

Prisrčno vabljeni.

SZLOVÉN NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT
SLOVENSKA NARODNOSTNA SAMOUPRAVA
ŠTEVANOVCI
APÁTISTVÁNFALVA

MEGHÍVÓ

Az apátistvánfalvi Szlovén Nemzetiségi Önkormányzat

„Szlovén kulturális csoportok találkozóját"

rendezi meg

2024. május 26-án, vasárnap délután 15 órai kezdettel

a Kéttannyelvű Általános Iskola tornatermében

Mindenkit szeretettel várunk!

SZLOVÉN NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT
SLOVENSKA NARODNOSTNA SAMOUPRAVA
ŠTEVANOVCI
APÁTISTVÁNFALVA

GLEDALIŠKA PREDSTAVA NA DOŠ ŠTEVANOVCI

Z osnovno šolo Mačkovci imamo večletne stike. V enem šolskem letu se srečamo večkrat. Lahko zatrdim, da so to že tudi prijateljski stiki. 9. maja so nas obiskali na šoli in predstavili zelo zanimivo igro.

Z vodjo skupine Anemary Puhan vsako leto predstavijo neko igro. Pri nas so jo predstavili učencem od prvega do četrtega razreda, njen naslov je bil Od kod si, kruhek? Predstava je bila krasna, z lepimi dekoracijami. Predstavili so nam, kako pridemo do kruha. Razumljivo in zanimivo je bilo. Skupini se lepo zahvaljujemo za predstavo in ji želimo še mnogo uspeha.

Agica Holecz, ravnateljica

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

FM 106.6 MHZ • FM 97.7 MHZ
RADIO MONOŠTER
www.radiomonoster.com